enemy. मनोऽग्रयानं वचसा निरुक्तं नमामहे Bhāg. 8. 5. 26. **–यायिन्** *a.* [अग्रे यास्यति या-णिनि] taking the lead, leading the van; पुत्रस्य ते रणशिरस्ययमग्रयायी Ś. 7. 26. मानधनाग्रयायी R. 5. 3, 5. 62, 18. 10. **–योधिन्** [अग्रे स्थित्वा युध्यते] the principal hero, champion राक्षसानां वधे तेषां °धी भविष्यति Rām.; so °वीर; कर्मसु चाग्रवीरः. **–रन्ध्रम्** opening fore-part; त्रासान्नासाग्ररन्ध्रं विशति Māl. 1. 1. **–लोहिता** [अग्रं लोहितं यस्याः सा] a kind of pot-herb (चिल्लीशाक). **–संख्या** the first place or rank; पुत्रः समारोपयदग्रसंख्याम् R. 18. 30. **–वक्त्रम्** N. of a surgical instrument, Suśr. **–वातः** fresh breeze; अग्रवातमासेवमाना M. 1. **–शोभा** towering beauty or the beauty of the peaks; कैलासशैलस्य यदग्रशोभाम् । Bu. ch. 1. 3. **–संधानी** [अग्रे फलोत्पत्तेः प्राक् संधीयते ज्ञायते ऽनया कार्यम् Tv.] the register of human actions kept by Yama (यत्र हि प्राणिवर्गस्य प्राग्भवीयकर्मानुसारेण शुभाशुभसूचकं सर्वं लिख्यते सा यमपञ्जिका). **–सन्ध्या** early dawn; कर्कन्धूनामुपरि तुहिनं रञ्जयत्यग्रसन्ध्या Ś. 4. v. 1. **–सर** = यायिन् taking the lead; आयोधनाग्रसरतां त्वयि वीर याते R. 5. 71. **–सारा** [अग्रं शीर्षमात्रं सारो यस्याः सा] 1 a sprout which has tips without fruits. –2 a short method of counting immense numbers. **–हर** *a.* [अग्रे ह्रियते दीयतेऽसौ; हृ–अच्] 1 that which must be given first. –2 = अग्रहारिन्. **–हस्त** (°कर; °पाणिः,) the forepart of the hand or arm; अग्रहस्तेन गृहीत्वा प्रसादयैनाम् Ratn. 3; forepart of the trunk (of an elephant); often used for a finger or fingers taken collectively; शीतलस्ते °स्तः Mk. 3; अतिसाध्वसेन वेपते मे °स्तः Ratn. 1; कुसुमित इव ते °स्तः प्रतिभाति M. 1; प्रसारिते °स्ते M. 4; °हस्तात्प्रभ्रष्टं पुष्पभाजनम् Ś. 4. slipped from the fingers; also the right hand; अथ °हस्ते मुकुलीकृताङ्गुलौ Ku. 5. 63. (अग्रश्चासौ हस्तश्च Malli.). Ki. 5. 29. **–हायनः** (णः) [अग्रः श्रेष्ठः हायनो व्रीहिः अत्र, णत्वम्] the beginning of the year; N. of the month मार्गशीर्ष; (मासानां मार्गशीर्षोऽहम् Bg. 10. 35); °इष्टिः नवशस्येष्टियागभेदः. **–हारः** 1 a grant of land given by kings (to Brāhmaṇas) for sustenance (अग्रे ब्राह्मणभोजनं, तदर्थं ह्रियन्ते राजधनात् पृथक् क्रियन्ते ते क्षेत्रादयः– नीलकण्ठ; क्षेत्रोत्पन्नशस्यादुदुद्धृत्य ब्राह्मणोद्देशेन स्थाप्यं धान्यादि, गुरुकुलादावृत्तब्रह्मचारिणे देयं क्षेत्रादि, ग्रामभेदश्च Tv.); अग्रहारांश्च दास्यामि ग्रामं नगरसंमितम् Mb. 3. 64. 4. कस्मिंश्चिदग्रहारे Dk. 8. 9. –2 the first offering in वैश्वदेव Mb. 3. 234. 47.

अग्रतः *adv.* [अग्रे अग्राद्वा, अग्र–तसिल्] (with gen.) 1 Before (opp. पृष्ठतः), in front of, at the head of; forward; अग्रतश्चतुरो वेदान् पृष्ठतः सशरं धनुः। इदं ब्राह्ममिदं क्षात्रं शापादपि शरादपि ॥ Subhās. न गणस्याग्रतो गच्छेत् H. 1. 29. गच्छाग्रतः lead the way; °तो विलोक्य seeing before him. –2 In the peresence of; मेघनादस्य° Pt. 1; अमात्यस्याग्रतः Mu. 5; धनुर्भृतामग्रत एव रक्षिणाम् R. 3. 39 in the very presence of. –3 First; पुरुषं जातमग्रतः Rv. 10. 20. 7; अग्रतः कृ to give precedence to, consider most important; to put in front or at the head of पुरस्तात्प्रथमे प्राच्यां पुरोऽर्थेऽग्रत इत्यपि Nm. 4. From; तदग्रतः स्वकर्मस्थं स्मृत्वा Rām 6. 79. 11. **–Comp. –सर** *a.* [अग्रतः सरति; सृ–ट] going in front, taking the lead. (**–रः**) a leader.

अग्रिम *a.* [अग्रे भवः; अग्र-डिमच् P. IV. 3. 23. Vārt.] 1 First (in order, rank &c.); foremost, best, excellent, preferable, superior; वीराणामग्रिमो भूत्वा युयुधे पार्थिवैः सह Mb. –2 Prior, preceding. –3 Elder, eldest. –4 Furthest, advanced, first ripe. –5 Further. **–मः** An elder brother. **–मा** A kind of fruit, Annona Reticulata. (Mar. रामफळ.)

अग्रिय *a.* [अग्रे भवः; अग्र–घ] Foremost, best &c. **–यः** An elder brother. **–यम्** The first fruits; the best part.

अग्रीय *a.* [अग्रे–भवः; अग्र–छ] Foremost, best &c.

अग्रे *adv.* 1 In front of, before (in time or space); अग्रे यान्ति रथस्य रेणुपदवीं... घनाः V. 1. 5, 2. 7; R. 2. 56; Bh. 3. 36. –2 In the presence of, before; ममाग्रे स्तुवन्ति H. 1; तं मे त्वमग्रहीरग्रे वृणोमि त्वामहं ततः Mb. 1. 81. 21. –3 At the head, ahead; बलाग्रे तिष्ठते वीरो नलः Rām. –4 Further on, subsequently, in the sequel; एवमग्रे वक्ष्यते, एवमग्रेऽपि द्रष्टव्यम् &c. –5 In the beginning; at first, first; प्रतापोऽग्रे ततः शब्दः परागस्तदनंतरम् R. 4. 30; आत्मैवेदमग्र आसीत् Bri. Ār. Up. 4. 1. 1.; Ms. 2. 169. –6 First, in preference to others; सवर्णाग्रे द्विजातीनां प्रशस्ता दारकर्मणि Ms. 3. 12. अतिथिभ्योऽग्र एवैतान् भोजयेत् 3. 114. **– Comp. –गः** a leader; सेनाग्रगः Rām. 7. 35. 6. **–गाः** going in front or before. **–गूः** Going in front. **–दिधिषुः –षूः** a man (of one of the first three castes) who marries a wife married before (पुनर्भूविवाहकारी). (**–षूः**) *f.* a married woman whose elder sister is still unmarried (ज्येष्ठायां यद्यनूढायां कन्यायामुह्यतेऽनुजा । सा चाग्रेदिधिषूर्ज्ञेया पूर्वा च दिधिषूः स्मृता); °पतिः the husband of such a woman. **–पाः** [अग्रे स्थित्वा पाति, अलुक्] first to protect. **–पूः** [अग्रे पूयते, पू–क्विप्] purifying in one's presence; having precedence in drinking. **–वनम्–णम्** [वनस्याग्रं राजदन्ता° °पूर्वनिपातः; अलुक् णत्वम् P. VIII. 4. 4.] the border or skirt of a forest. **–सर** *a.* [अग्रमग्रेणाग्रे वा सरति सृ. ट. अलुक्–पुरोऽग्रतोऽग्रेषु सर्तेः । P. III. 2. 18.] going in front, taking the lead, a leader, foremost, first; निरपत्रपाणाम् अग्रेसरीकृतास्मि K. 169; मरण°रो भवामि Pt. 1; Māl. 9. first to die; मानमहतामग्रेसरः केसरी Bh. 2. 29. **–सरिकः** [अग्रेसरे अग्रगतौ प्रसृतः ठन्] 1 a servant (who precedes his master. –2 a leader.

अग्र्य *a* [अग्रे जातः, अग्र–यत्] 1 Foremost, best, choicest, most essential or important, highest, pre-eminent, first; तदङ्गमग्र्यं मघवन् महाक्रतोः R. 3. 46; °महिषी 10. 66; उपेयुषः स्वामपि मूर्तिमग्र्याम् 6. 73, 8. 28, 14. 19, 18. 39, Ku. 7. 78, Ms. 5. 166, 12. 30; अथाहं पुत्रिणामग्र्यः V. 5. 14: also with loc.; अग्र्याःसर्वेषु वेदेषु Ms. 3. 184. **–ग्र्यः** An elder brother **–ग्र्यम्** The roof of a house. **–ग्र्या** The tree myrobalans (Mar. त्रिफळा or a mixture of हिरडा, बेहडा, आंवळकाठी). **–Comp. –तपस्** N. of a muni; Kathās.

अग्रभण *a.* Ved. Having nothing acceptable; अनारम्भणे तदवीरयेथामनास्थाने अग्रभणे समुद्रे । Rv. 1. 116. 5.

अग्रह *a.* Without any escort, retinue etc. A vānaprastha etc.

अग्राम्य *a.* 1 Not rustic or rural, town-made; अग्राम्यशब्दाभिधानमौदार्यम् Kau. A. 2. 10. –2 Not tame, wild.